

Necip Fazıl'ın Şiirinde Çocukluk

İbrahim DEMİRCİ

Ağlayan Çocuklar

Kafesli evlerde ağlar çocuklar,
Odalarda akşam olurken henüz.
O zaman gözümün önünde parlar,
Buruşuk buruşuk, ağlayan bir yüz.

Ne vakit karanlık kaplasa yeri,
Başlar çocukların büyük kederi;
Bakmır, korkuyla dolu gözleri:
Ya artık bir daha olmazsa gündüz?

Gittikçe kesilir derken sedalar,
Gece, bir siyah el gözümü bağlar;
Duyarım, içime sığınmış, ağlar,
Bir ufacık çocuk, bir küçük öksüz...

1924 yılında kaleme alınan bu şiirden de anlaşıldığı gibi, Necip Fazıl şiirinin çocukları, “Ya artık bir daha olmazsa gündüz?” diye sorabilen, bilinmez geleceği merak ederek ürperabilen çocuklardır. Odasında yanan mumu bir çan sesi üfleyince, genç şairin algısı, çocuksu diyebileceğimiz bir dikkatle işler:

“Şimşekler yanıp söndü, şimşekler sönüp yandı;
Derindeki sarnıçta durgun sular uyandı.
Sağa sola sallanıp, dan, dan, dan, çaldı çanlar,
Sular ürperdi, eşya ürperdi, tunç ürperdi;
Çanlar, kocaman çanlar, korkunç korkunç ürperdi.”

Gurbet ve hasret burçlarını geçip hikmet burcuna doğru yol alan genç şair, olgun bir sonuca varmak için çocukça diyebileceğimiz bir eşikten geçmeyi tercih eder:

Necip Fazıl

Saat 12

Çın, çın, on iki hece,
Çaldı bir eski saat.
On ikide her gece,
Bana diyor ki, saat:

Dün, bugün, yarın, siz, biz,
Bu yayın içindeyiz;
Onu yüz yıl sayın siz.
Ömür on iki saat...

(1931)

Necip Fazıl, 1934 yılında yaşadığı büyük karşılaşma ve dönüşümü dile getirdiği bir ikilikte şöyle der:

“Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum;
Gökyüzünden habersiz, uçurtma uçurmuşum...”

Gökyüzünden habersiz olmak bir bakıma Tanrı'dan habersiz olmaktır ve bu habersizlik acınacak bir durumdur. Necip Fazıl acılamakla kalmaz, uyarır da. Uyarırken, çocukça bir neşeye büründüğü de olur:

“Marifetli hokkabaz, başını kaldır da bak!
Gökte bir oynayan var, yıldızlarla kaydırak...”

Ama onun şiirinde neşeden çok, düşünce, hafakan, korku, vehim baskındır:

“Ben, kimsesiz seyyahı, meçhuller caddesinin;
Ben, yankısından kaçan çocuk, kendi sesinin.

Ben, sırtında taşıyan işlenmedik günahı;
Allahın körebesi, cinlerin padişahı.”

Ancak bunları duyan, düşünen ve dile getiren biri, Tanrı'nın mutlak büyüklük ve egemenliğini masalsı bir aydınlanış içinde kavrayacak ve korkularından kurtulacaktır:

“Açıl susam açıl! Açıldı kapı;
Atlas sedirinde mâverâ dede.
Yandı sırça saray, ilâhî yapı,
Bin bir âvizyle uçsuz maddede.”

Aşk yolunu akıl yolundan üstün tutan Necip Fazıl, bir ikiliğinde şöyle der:

Necip Fazıl

*“Cüce akıl, bilmece salıncağında çocuk:
‘Bir ufacık fıçıcık, içi dolu turşucuk!..”*

Kafiyeler ile oynamak bir çeşit çocuk oyunu olan “saklambaç” sayılır; sonra masalların dünyasından acı gerçeğe varılır: *“Bir varmış / Bir yokmuş / Kararmış / Ve kokmuş / Dünyamız.”*

Atları çok seven ve *At’a Senfoni* gibi bir kitaba imza atmış olan Necip Fazıl, tabutu “cansız at” a benzeterek bir şiirine başlık yapmış ve ölüme bir oyun sıcaklığı ve coşkusu katmıştır:

*“Bilmem, kaç kaç geçce,
Bilmem, kaç kaç kala,
Ya erkence, ya geçce,
Sıram gelir, hoppala!*

*Altımda gacırcı gucur,
Kışner durur cansız at...
İşte servili çukur;
Ve ölümsüz hakikat!”*

Necip Fazıl Kısakürek’in “öykü/leme” içeren az sayıdaki şiirlerinden biri olan “Babadan Oğula”, çocuklukla yetişkinliği birleştiren bir özü yansıtır:

*“Eve dönmez bir akşam;
Ve gün yüzlü çocuğu,
Sorar: Nerede babam?”*

*Bakarlar, oldu, bitti;
Gelir, derler çocuğa,
Baban attâya gitti.*

*Uzar, gider bu attâ;
Ve neler neler olmaz!
Ve kimbilir ve hattâ:*

*Bir mahşer gerisinde;
Babası döner bir gün,
Oğlunun derisinde...”*

1973’te kaleme alınan “Garibcık” adlı şiir, çocuk dünyasının sesleriyle imgelerini bilgelik düzlemine yükseltir:

“Bahçemde Yusufçuk adlı kuş,
Öter hep: Necipcik, Necipcik!
Bir iğne, kalbime sokulmuş,
Başıma küt diye bir dipçik.
Tabiat, gurbetten bir puslu;
Çırpır, denizi arar su.
Haykırır, baykuşu, kumrusu:
Var yürü, garibcik, garibcik...”

Aşağıdaki “noktalamalar”ın her birinde çocukluk dünyasından, dilinden ve düş gücünden çeşitli izler vardır:

O Kitap

Hasta olsam, ilâcım, çorbam, sütüm, o kitap...
Suda mantarım; gökte, paraşütüm o kitap...

(1975)

Oyuncak

Ben bir atım, iradem, elinde binicimin;
Bir çocuk oyuncağı, ucunda bir sicimin...

(1976)

Şarkı

Her ağızda, her telde fânilik dırılışı
Sonunda tek bir şarkı, tabutun gıcirtısı...

(1980)

O Dem

O dem çocuklar gibi sevinçten zıplar mısın?
Toprağın altındaki saklanbaçta var mısın?

(1980)

Bayram

Ölüm ölene bayram, bayrama sevinmek var;
Oh ne güzel, bayramda tahta ata binmek var!...

(1982)

Oyuncak

Kırıldı oyuncağım, artık bir daha gülmem;
Toz olur, toprak olur, duman olurum ölmem!

(1983)

Necip Fazıl

Necip Fazıl, gençlik yıllarında “Ak saçlı başımı alıp eline / Kara hülyalara dal anneciğim (...) Bu kış yolculuk var diyorsa için / Beni de beraber al anneciğim!” diye seslendiği annesinin ölümünden beş yıl sonra kaleme aldığı “Anneme” adlı şiirinde daha yalın, daha sıcak, daha çocuksu bir sesle konuşur:

“Anne girdin düşüme!
Yorganın olsun duam,
Mezarında üşüme!

Anlamam anlatamam;
Düşen düştü peşime,
Artık vâdeler tamam...”

(1982)

Bu çocuksu edayı, Evim şiirinin şu dizelerinde de buluruz:

“Bir köşende annânem, dalgın, Kur’an okurdu;
Ve karşısında annem, sessiz gergef dokurdu.”

Necip Fazıl’ın dünyamızdan ayrıldığı 1983 yılında kaleme aldığı “Çocuk” şiiri, hemen her dizesi özdeyiş niteliği taşıyan bir metindir:

“Annesi gül koklasa, ağzı gül kokan çocuk;
Ağaç içinde ağaç geliştiren tomurcuk...

Çocukta, uçurtmayla göğe çıkmaya gayret;
Karıncaya göz atsa “niçin, nasıl?” ve hayret...

Necip Fazıl

Fatihlik nimetinden yüzü bir nurlu mühür;
Biz akıl tutsağıyız, çocuktur ki asıl hür.

Allah diyor ki: “Geçti gazabımı rahmetim!”
Bir merhamet heykeli mahzun bakışlı yetim...

Bugün ağla çocuğum, yarın ağlayamazsın!
Şimdi anladığımı, sonra anlayamazsın!

İnsanlık zincirinin ebediyet halkası;
Çocukların kalbinde işler zaman rakkası...”

Necip Fazıl'ın en çok kafa yorduğu kavramlardan biri olan zaman, 1940 yılında kaleme aldığı Nakarat şiirinin başında şöyle karşımıza çıkar:

“Küçükken derdi ki dadım:
Çoğu gitti, azı kaldı.
Büyüdüm, ihtiyarladım.
Çoğu gitti, azı kaldı.”

Ölüme yaklaştığı 1983 yılı mayısında yazdığı “Zehir” başlıklı şiirin ilk dize-leri de bir çeşit zaman sorgulamasıdır:

“Çocukken haftalar bana asırdı;
Derken saat oldu, derken saniye...”

Sanki zamanın bu tuhaf hızı, 1925 yılının “Ninni”sinin özlemle anılmasını gerektirecektir:

“Melekler dolanır bu kuytu yerde,
Ey gün kadar güzel çocuğum, uyu!
Bir gün hasretiyle için titrer de,
Anarsın, bu derin, tatlı uykuyu.

Uyu da gündüzler su gibi dinsin,
Menekşe gözüne kirpikler insin;
Yarın, şafak vakti, içine sinsin,
Güneşle uyanan kuşların huyu.

Uyu yavrum, akşam seni üzüyor,
Artık gözlerini uyku süzüyor,
Uygunun gölünde başın yüzüyor,
Dalgalandırmadan o durgun suyu...”

Necip Fazıl